

FAUNA IN HET STERREBOS

Veel wandelaars worden in de meimaand geïmponeerd door de statige Knobbelzwanen op de vijvers. Vooral het mannetje houdt dreigend al te ijverige toeschouwers op een afstand. Het wijfje, met minder opvallende knobbel boven de snavel, zit verdekt op een rietnest in het moeras. Maar natuurminnaars zijn op zoek naar meer dan halftamne zwanen, die de oorspronkelijke evenwichtige natuurlijke omgeving gemakkelijk kunnen ontwrichten.

Wie wel zonder tussenkomst van de mens thuishoort in de omgeving van de ringsloot, vijvers, kwadrantvormige plassen en rietmoeras zijn Waterhoenen en Wilde Eenden. Samen met Meerkoeten, die hier slechts toevallig te zien zijn, behoren Waterhoenen tot de Bleshoenders. De rode snavel met gele punt, en de witte flankstreep en onderstaart, wat het Waterhoentje bij opwinding duidelijk laat zien, zijn gemakkelijk herkenbaar. Meerkoeten zijn groter, en enkel de witte snavel en bles vallen op tegen het zwarte verenkleed. In het moeras waar Canadesel^{ijpe} werden aangeplant en dieper in de vochtigste bospercelen nestelen zowel Wilde Eenden als Waterhoentjes. Bij de eenden broedt enkel het wijfje, onopvallend door haar doeltreffende schutkleur.

Blauwe Reigers zijn doorheen het jaar regelmatige gasten van het domein, waarbij ze vooral 's morgens vroeg en bij valavond naar vis, amfibieën (kikkers) en grote waterinsekten komen uitkijken. Soms rusten ze boven op de kruinen van omstaande parkbomen om dan met trage vleugelslag en ingetrokken hals andere voedselgebieden op te zoeken. Vroeger bezat het domein twee reigerijen, waar reigers ten behoeve van de kasteelbewoners vis boven haalden.

Gedurende de trekperiode, maar vooral in mei, is een helder piwiwi te horen van een laag over het water overvliegende Oeverloper. Kenmerkend wippend met de staart is hij op zoek naar insecten langs de waterlijn. Deze kleine steltloper is hier enkel op doortrek naar zijn noordelijke broedplaatsen. In dezelfde periode scheren Boerezwaluwen, Huiszwaluwen met typische witte stuitvlek, de kleine bruine Oeverzwaluwen en donkere Gierzwaluwen over de vijver en weiden. Deze vier soorten broeden in de omgeving en zijn hier dikwijls op insectenjacht. Vanaf de schemering worden ze afgelost door enkele soorten Vleermuizen, die spectaculaire duikvluchten demonstreren om ondermeer kleine nachtvlinders buit te maken. Enkele van hen brengen de dag hangend door in de stamholte van een rij knoestige linden. Deze natuurlijke holten worden ook als nestgelegenheid bezocht door Spreeuwen, Holenduif, Boomkruiper en enkele Mezensoorten. Door het modern bosbeheer echter, dat zieke en vermolmde bomen zoveel mogelijk verwijderd, is er voor enkele van deze holenbroeders gebrek aan nestholten. Vooral voor Kool- en Pimpeimezen, soms

voor Matkopmezen en Boomkruiper kunnen nestkasten hierin tegenkomen. Gekraagde Roodstaarten en Vliegenvangers nemen genoeg met halfopen kastjes. De verschillende soorten holenbroeders stellen elk hun typische eisen aan de natuurlijke holten, en dus ook aan de "vervang"-holten. Op het domein hangen dergelijke selectieve nestkastjes, enkel de sterke uitbreiding van de ringmussen, die vooral aan de bosrand Mezensoorten verdringen en er er zelt in gaan nestelen, is ongunstig.

De twee ondiepe vijvers aan de voet van de lindenrij, zijn niet op de eerste plaats visrijk, zoals de grote vijvers met ondermeer Baars en Karper, maar kennen een minder stabiele waterfauna. De voortdurende verlanding scheidt hier veranderende levensvoorwaarden voor waterbewoners. Vooral Groene en enkele Bruine Kikkers planten zich hier voort, waardoor heel wat kikker-visjes hun eerste levensstadia hier doormaken.

Schaatsenrijders glijden over het water, Poelslakken kruipen over sterrekroos, Waterwantsen en Waterkevers als Geelgerande Watertor, Rugzwemmers en Waterscorpioen verschijnen nu en dan aan de oppervlakte. Libellen maken hun larvaal stadium onder water door om later vliegend in de omgeving op insektenjacht te gaan. Sporadisch komt de felgekleurde IJsvogel hier in de buurt, om stootduikend zijn prooi te verschalken.

De bosgordel aan deze zijde is het minst toegankelijk, dus het meest geschikt voor "gevoelige" broedvogels. Wegens toenemende verstoringen en de beperkt geworden oppervlakte van dit perceel met dichte ondergroei is een Nachtegaal hier slechts toevallig op doortrek meer te horen. Gelukkig voelen de Zwartkop en Tuinfluiter zich hier nog steeds thuis. Beide zangers, net zoals de Tjiftjaf, Fitis en Gekraagde Roodstaart overwinteren in het zuiden en komen hier nestelen. Vooral 'smorgens vroeg in de lente laten ze zich aan hun typische zang herkennen.

In het oudere en hogere gemengde eikenbos wonen de opvallend zwart-geel getekende Wielewaal, de Grote Bonte Soecht, Vlaamse Gaai en Houtduiven. Soms maakt de Ransuil, met opvallende oorpluimen, gebruik van oude kraainesten om hierin zijn kroost groot te brengen. Met de Kerkuil, die veel bleker is en een duidelijk hartvormig getekend gezicht heeft, zijn ze de enige broedende prooivogels in het domein. De Torenvalk en Buizerd, die hier regelmatig in de winterperiode verschijnen, staan met hen aan de top van een voedselketen. Ze leven van kleine knaagdieren, soms vogels en grote insecten en zijn aldus opruimers van de zwakke of zieke prooien. Op hun beurt leven deze diersoorten meestal van planten, dus planteneters. Zo krijgen we een voedselpiramide: veel planten geven voedsel voor minder planteneters, bejaagd door weinig prooivogels. Deze laatste zijn erg gevoelig voor bijvoorbeeld landbouwgif, dat via 'n dergelijke voedselketen uiteindelijk in hun vetweefsel opge-

stapeid wordt, wat dikwijls fataal voor ze is. Nog een bedreiging is de sterke inkrimping van hun jachtgebied door het omhakken van de bomenrijen langs de sterrebosdreef, en de verkaveling van het hierbij aansluitende weidecomplex met zijn hagen en struwelen. Het verdwijnen van deze natuurlijke bufferzone heeft een verarmend effect op de soortenrijkdom van het domein. Hierdoor is ook een halt toegeroepen aan de verspreiding van bessen en zaden in de omgeving door bijvoorbeeld Lijsterachtigen, die aldus bijdragen tot een natuurlijke bosverjonging.

Enkele jaren geleden heeft een onderzoek van braakballen, uitgebraakte onverteerbare prooi-resten, een inzicht gegeven over het aantal soorten en de dichtheid van (nachtelijke) prooidieren. De samengepropte huidresten, beenderen en vooral schedeltjes, door Kerkuilen in de kasteeltoren achtergelaten, komen vooral van enkele Spitsmuissorten, verder Woelmuizen en andere Knaagdieren, hoofdzakelijk bosbewoners, die we op wandeling zelden te zien krijgen.

In de zuidwest-hoek, met deels naaldbos en gevarieerd loofbos, zijn Inlandse Tortels aan hun herhaald en eentonig "toer-toer", 's zomers gemakkelijk te herkennen. Zij zijn van de algemene Turkse Tortel, een standvogel, te onderscheiden door twee zwartwitte halsvlekken in plaats van een zwarte halsband, een rossige bovenzijde en wit omzoomde staart. De Koekoek is hier ook dikwijls te horen; deze insektenetende broedparasiet laat zijn jongen grootbrengen door eerdergenoemde Zangers, Winterkoning, Heggemus en Roodborst.

De Haagbeukendreef wordt graag bezocht door Matkopmezen, die in het vermolmd hout zelf een nestholte kunnen uithakken. De hierbij aansluitende Grove Denaanplanting is soortenarm: het G. Goudhaantje, de kleinste Europese vogel, is hier het best vertegenwoordigd. In het najaar kan dit bos een slaapplek voor duizenden Spreeuwen zijn.

Heel wat soorten als Merel, Grote Lijster en Zanglijster, Vink, Groenling, Witte Kwikstaart en meer toevallige soorten lieten we onbesproken. Het is immers niet mogelijk om van een gebied de soortenrijkdom precies te voorspellen; daarvoor is dit bosbiotoop nog te sterk in evolutie, waarbij natuurlijke elementen (voedselaanbod, seizoen, vochtigheid, e.d.) en dikwijls nefaste menselijke factoren (nakken, verstoren en droogleggen) hun invloed uitoefenen. Voor ons, natuurwandelaars, is dit het boeiendste: iedere uitstap kan een unieke natuurervaring worden, zolang we deze natuur een kans willen geven.

Piet Desmet.